

Литвиненко Н.П.,* Панченко В.О.**

ІНТЕРНЕТ–ДІЯЛЬНІСТЬ ТЕРОРИСТИЧНИХ УГРУПОВАНЬ (НА ПРИКЛАДІ РЕВОЛЮЦІЙНИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ КОЛУМБІЇ)

Эта статья раскрывает некоторые аспекты кибертерроризма и деятельности террористических группировок в сети Интернет. Значение Интернета растет с каждым днем. Террористы используют Сеть как средство манипулирования людьми. Наша задача заключается в том, чтобы пролить свет на деятельность такого рода, а также привлечь внимание мировой общественности к данной проблеме и ее возможным последствиям.

Ключевые слова: террористические группировки, Интернет, кибертерроризм, веб–сайт, Революционный Вооруженные Силы Колумбии (FARC).

Ця стаття розкриває деякі аспекти кібертероризму та діяльності терористичних угруповань в мережі Інтернет. Значення Інтернету зростає з кожним днем. Терористи використовують Мережу як засіб впливу на громадськість. Наше завдання полягає в тому, щоб висвітлити таку діяльність та привернути увагу суспільства до цієї проблеми та її можливих наслідків.

Ключові слова: терористичні угруповання, мережа Інтернет, кібертероризм, веб–сайт, Революційні Збройні Сили Колумбії (FARC).

The article deals with some aspects of cyberterrorism and the activity of terrorist groups in the Internet. The importance of the Internet nowadays is rapidly growing. Terrorists use it as a tool to influence and manipulate people. Our task is to describe such activities and to draw the attention to problems it might cause.

Key words: terrorists, Internet, cyberterrorism, web–page, Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC).

В сучасному світі багато терористичних груп і рухів мають свої сайти в Інтернеті. Вони використовують Інтернет для пропаганди, збору інформації і вербування кадрів, для зв'язку в реальному часі при проведенні операцій. Подібні організації розглядають можливості Інтернету в якості наступальної зброї. За даними дослідницької компанії Royal Pingdom «Інтернет 2010 в цифрах» кількість користувачів мережі Інтернет в 2010 року становила 1,97 млрд. чол. [1]. Врахувавши цей факт, можна припустити, що Інтернет може стати «масовою зброєю підривної дії» і це є однією з найголовніших проблем сьогодення. Проблема використання Інтернет мережі в зловмисних цілях потребує величезної уваги з боку громадськості. Вирішення цього питання є першочерговим завданням для захисту суспільства в інформаційній сфері. Метою дослідження є висвітлення діяльності терористичних угруповань в Інтернеті на прикладі Революційних Збройних Сил Колумбії.

* кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної інформації Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

** студентка 4 курсу спеціальності «міжнародна інформація» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Це питання вивчається багатьма вітчизняними та закордонними дослідниками. Серед них такі: М. Боссіоні, Д. Ватсон, Д. Вертон, Д. Деннінг, У. Лакер, В. Найді, П. Пілар, П. Уїлкінсон, У. Черч, а також С. Гриняєв, М. Одеський, А. Смірнов, Д. Фельдман та інші. Гриняєв С. М. зазначає, що експерти Пентагона вже розділили майбутню арену військових протистоянь на традиційний простір та кіберпростір, причому останній буде відігравати вирішальну роль [2]. За словами американського дослідника П. Пробста, з огляду на небезпечні тенденції кібертероризму, є вірогідність, що настане день, коли деякі терористичні групи будуть існувати лише віртуально, будуть виключені особисті контакти, а члени організацій будуть спілкуватися через Інтернет [3]. Дороті Деннінг, експерт Центра Досліджень Тероризму, вважає, що діяльність терористів в Інтернеті можна об'єднати в три групи: «активізм», «хакеризм» і «кібертероризм». Активізм – це «легітимне» використання кіберпростору для пропаганди своїх ідей, заробляння грошей і залучення нових членів. Хакеризм – це хакерські атаки, проведені для виведення з ладу окремих комп'ютерних мереж або Інтернет-сайтів, одержання доступу до секретної інформації, розкрадання засобів і т.д. Кібертероризм – це комп'ютерні атаки, сплановані для завдання максимальних збитків життєво важливим об'єктам інформаційної інфраструктури [4]. Російський дослідник Анатолій Смірнов вживає термін інформаційний тероризм і пропонує наступні визначення: використання інформаційних засобів в терористичних цілях – загрози чи справжнього застосування фізичного насилля в політичних цілях, залякування та дестабілізації суспільства і таким чином здійснення впливу на державу [5].

Всесвітня Мережа є ідеальним середовищем для діяльності терористів, оскільки доступ до неї вкрай легкий, у ній легко забезпечити анонімність користувачів, вона ніким не управляється й не контролюється, у ній не діють закони й не існує поліції. Більш того невисока вартість створення сайтів та їх обслуговування в Мережі приваблює терористичні угруповання.

Національна Рада з розвідки США прогнозує, що у 2020 році терористи будуть суцільно використовувати Інтернет в своїй діяльності: бойовики терористичних груп будуть отримувати навчальні матеріали, вказівки, технології виготовлення та фінансові кошти для проведення акції виключно через мережу [6].

Динамічний та широкомасштабний розвиток тероризму в глобальній Мережі підтверджують цю тривожну тенденцію. Тому дослідження діяльності терористичних угруповань в Інтернеті є необхідною складовою для побудови стратегії антитерористичної боротьби.

В рамках конференції з інформаційної безпеки в Тель-Авіві в кінці 2010 представники силових відомств Ізраїлю та Великобританії назвали Інтернет найзручнішим для екстремістів середовищем з точки зору розвідки і агітації. Для збору розвідувальної інформації, за їх словами, ідеально підходять, наприклад, картографічні сервіси Google. Пропаганда в мережі ведеться через численні терористичні сайти та популярні соціальні сервіси.

Кількість порталів, що обслуговують терористичні угруповання та прибічників їхньої діяльності, постійно зростає. За даними Генпрокуратури Російської Федерації в Інтернеті зараз нараховується більше 7 тисяч терористичних сайтів та близько 500 з них є російськомовними [7].

Звісно той факт, що подібні сайти раптово з'являючись так само раптово зникають, нерідко змінюють назви та доменні імена, значно ускладнює процес підрахунку їхньої реальної кількості. Але такі сайти існують і своїм існуванням загрожують стабільності в суспільстві.

Розглянемо як приклад діяльності терористичної групи в Інтернеті, діяльність Революційних Збройних Сил Колумбії (FARC) та російськомовну версію їх сайту <http://farc.narod.ru/>.

Революційні збройні сили Колумбії (FARC) — ліворадикальне повстанське угруповання Колумбії. В 2001 році Держдепартамент США вніс FARC у список терористичних організацій, Євросоюз пізніше прийняв аналогічне рішення. Куба й Венесуела наполягають на тому, що ця організація є партизанською, діюча на основі боліваріанських ідей [8].

В 1996 році у інтерв'ю з аргентинською газетою «Clarín», представник FARC заявив про намір створити інтерактивну веб-сторінку. Він додав, що це сприятиме глобальній комунікації і безпосередньо зв'язку з фронтом.

Перший сайт FARC у 1996 році створив учасник терористичного угруповання Маркос Леон Каларка, що на той час мешкав в Мехіко. Він розмістив сайт на сервері мексиканської компанії Teesnet. Сайт проіснував недовго, потім компанія припинила роботу сайту через політичне наповнення.

Чотири місяці по тому бунтівники створили ще одну свою веб-сторінку вже на канадському веб-сервері з Університету Каліфорнії в Сан-Дієго. Тим не менш, їх присутність порушувала норми й правила Університету, тому їм довелося закрити сайт вдруге.

Майже півтора року FARC обходилися без Інтернету, доки вони не спромоглися отримати доступ до канадського серверу знову. Але, коли влада в США про це дізналася, сайт FARC був закритий, а угруповання звинуватили у нападі на треті сторони і порушенні законів інформаційної безпеки в Сполучених Штатах. В 1999 році FARC дістали несанкціонований доступ до іншого сервера. Їх сайт запрацював на різних мовах. З міркувань безпеки, члени FARC не розкривають місце розташування та ім'я сервера.

Вартість послуги за експлуатацію сайту виплачується з фонду міжнародної підтримки угруповання. Один з членів FARC несе відповідальність за дизайн сайту, а командири й бійці опікуються змістом. Сайт відтоді змінив багато адрес. Але кожного разу угруповання знаходить спосіб повернутися в Мережу. Наразі доступ до оригінального іспаномовному сайту неможливий.

Терористи адресують свої сайти трьом типам аудиторій: активним членам, супротивникам та журналістам. Активні члени допомагають у формуванні відповідних настроїв у суспільстві. Супротивники потрібні для їхньої деморалізації. Особлива увага приділяється журналістам: на терористичних сайтах постійно публікуються прес-релізи, контактна інформація.

Терористичні групи створюють багатомовні сайти, щоб вплинути на людей, які прямо не залучені в конфлікт. Наприклад, FARC пропонує версії сайту іспанською, португальською, французькою, англійською, німецькою, російською мовах.

Досить часто терористичні сайти вивішують різноманітні літературні твори, вірші, пісні, тощо, які оспівують мужність і героїзм членів організації. Також зазвичай розміщується довідкова література, стратегія терористичної організації і навіть практичні поради.

Сайт FARC містить журнал «Resistencia» («Опір») на декількох мовах, посилання на Французьке бюро «La Resistnsce» («Ле-Резістанс»), на Агентство альтернативних новин «Нова Колумбія», а також різні документи, інтерв'ю, бойові зведення, закони та інформацію про життя партизанів.

Взагалі такі сайти виконують різноманітні функції.

По–перше, завдяки Всесвітній мережі терористичні групи поширюють свої ідеї серед населення, особливо серед молоді. З цією метою на сайті Революційних Збройних Сил Колумбії (FARC) міститься велика кількість документів, що ілюструють діяльність угруповання (декларації, відкриті листи, комюніке, маніфести, тощо).

По–друге, за допомогою сайту терористи привертають до себе увагу та звертаються з заявам та загрозами.

По–третє, терористи через сайти поповнюють свої ряди новими членами. Вербування добровольців здійснюється через форуми і чати, а також за допомогою деяких хитрощів. Наприклад, після вивчення статистики відвідування сайту, відбираються IP–адреси, що зустрічаються найчастіше, та налагоджується зв'язок з їх власниками. На сайті FARC є можливість зворотного зв'язку з аудиторією та спілкування між відвідувачами: гостьова книга, форум, чат.

Також, сайт дуже часто використовується для збору коштів. З 90х років почали масово з'являтися сайти благодійних організацій, які пропонували допомогти, наприклад, біженцям чи голодуючим дітям. Насправді кошти потрапляли на рахунки терористичних угруповань і витрачалися на боєприпаси. Сайт FARC, принаймні його російськомовна версія, такої можливості не має.

Не можна не згадати і таку функцію терористичних сайтів, як планування терористичної діяльності. Адже, окрім відкритої діяльності, існує і тіньова сторона, яка відноситься до планування та проведення терористичних акцій. Інтернет є зручним засобом зв'язку завдяки швидкості передачі інформації, а також завдяки анонімності – учасників такої комунікації виявити надзвичайно важко. Дуже часто організатори спілкуються за допомогою електронної пошти, передаючи зашифровану інформацію як членам свого угруповання, так і однодумцям з інших.

Так, наприклад, у 2008 році мав місце судовий процес щодо можливості зв'язків між Революційними збройними силами Колумбії (FARC) та баскською військовою сепаратистською організацією ETA. Інформація ґрунтувалася на електронній переписці, що знайшли у комп'ютері одного з представників верхівки FARC.

Ще одним показовим прикладом можна згадати осінь 2010 року, коли поліція Колумбії намагалася зламати коди доступу до комп'ютерів, вилучених під час рейду проти повстанського угруповання FARC. Поліція сподівалась виявити інформацію про місце знаходження полонених.

Ілюстрацією того, що Інтернет вже став невід'ємною частиною діяльності терористичних угруповань, зокрема Революційних Збройних Сил Колумбії, є той факт, що через Мережу терористи сповіщають про свої наміри. Так, у 2008 році на одному з сайтів, пов'язаних з угрупованням FARC з'явилась заява керівництва повстанців про згоду почати переговори по видачі заручників. І це не поодинокий випадок такого спілкування терористів з владою.

FARC використовує Інтернет як спосіб збільшити свій політичний вплив, можливості лобіювання та пропаганди. На додаток до інформації, розміщеної на їх сайті, FARC також публікує он–лайн журнал і радіо програму «Resistencia», у яких розміщується інтерв'ю з повстанськими командирами. Крім того, угруповання має різні веб–сторінки та про файли в соціальних мережах, адже значна увага приділяється пропаганді серед студентів, які є потенційним джерелом вербування майбутніх бойовиків.

За словами бразильського інформаційного агентства Estado, вже починаючи з 2001 року, впливові люди, бразильські державні службовці, лідери неурядових організацій та бізнесмени почали отримувати небажані пропагандистські електронні повідомлення прямо від FARC.

Глобалізація не обмежується лише формуванням єдиного фінансового ринку й посиленням взаємної залежності економік. Поряд з масштабними соціально–економічними й політичними процесами у світі йде безпрецедентне формування складних мережних структур організованої злочинності.

Таким чином, бачимо, що не можна залишити без уваги проблему використання Інтернету організованою злочинністю й терористами, адже з всього вищезазначеного очевидно, що всесвітня мережа активно використовується терористами для забезпечення своєї діяльності, встановлення зовнішніх зв'язків, пропаганди та радикалізації умонастроїв населення.

Потрібно об'єднувати зусилля міжнародної спільноти для ефективної протидії терористичній діяльності в Інтернеті. Адже в руках зловмисників Всесвітня Мережа може перетворитися на зброю масового знищення.

Разом з захистом суспільства від кібертероризму потрібно проводити також комплексні анти–терористичні інформаційно–пропагандистські дії: роз'яснення небезпеки тероризма, виховання неприйняття ідеології насильства серед населення.

Інформаційний тероризм сьогодні представляє серйозну загрозу для інтересів держави та суспільства. Застосування терористами новітніх технологій значно розширює їхні можливості. Протидія тероризму та проблеми міжнародної безпеки зараз є чи не найбільш актуальними питаннями міжнародної політики. Потреба в захисті інформаційного простору зростає і стає невід'ємною складовою національної безпеки.

Інтернет–технології можуть допомогти терористам організувати величезні за масштабами теракти. Все більше уваги приділяється диверсіям в самій Мережі. Адже це не потребує значних витрат та жертв. Теракт можна організувати будь–коли і будь–де, знаходячись при цьому далеко від місця дії. Відсутність в більшості держав чіткого регулювання інформаційного простору та законодавства в цій сфері, а також той факт, що виявити слід зловмисника майже неможливо, залишає організаторів терактів розгулювати на свободі по інформаційних просторах і далі.

Для боротьби з інформаційним тероризмом потрібно виробити та запровадити велику кількість заходів: від формування ефективної правової бази до вирішення суто технологічної сторони проблеми. В сучасних умовах головною ціллю є об'єднання зусиль всієї міжнародної спільноти для протистояння терористичним угруповання та їх діяльності в Інтернеті.

Література:

1. Дослідницький центр Pingdom [Електронний ресурс] / Internet 2010 in numbers – 2011. – Режим доступу: <http://royal.pingdom.com/2011/01/12/internet-2010-in-numbers/>
2. Гриняев С. Концепция ведения информационной войны в некоторых странах мира // Зарубежное военное обозрение / С. Гирняев. – 2002. – N 2. – С. 5.
3. Центр дослідження комп'ютерної злочинності [Електронний ресурс] / Пробст П. «Інтернет–Тероризм» – нова погроза XXI століття / П. Пробст – 2004. – Режим доступу: <http://www.crime-research.ru/news/16.04.2004/61/>
4. The Information Warfare Site [Електронний ресурс] / Dorothy E. Denning Activism, Hacktivism, and Cyberterrorism: The Internet as a Tool for Influencing Foreign Policy / Denning E. Dorothy – 2007. – Режим доступу: <http://www.iwar.org.uk/cyberterror/resources/denning.htm>
5. Смирнов А. Информационная глобализация и Россия: вызовы и возможности / А. Смирнов. – М.: Парад. – 2005. – С. 326.

6. Портал NationalSecurity.ru [Електронний ресурс] / Хохлов И. Отчет Национального совета по разведке США: на смену «Аль-Каиде» идут профессионалы террора / И. Хохлов – 2010. – Режим доступу:
<http://www.nationalsecurity.ru/library/00016/00016future.htm>
7. Новинний портал Lenta.ru [Електронний ресурс] / Генпрокуратура насчитала семь тысяч террористических сайтов. – 2011. – Режим доступу:
<http://www.lenta.ru/news/2010/06/03/found/>
8. Дослідницький центр «Агентура» [Електронний ресурс] / Революційні Збройні сили Колумбії – FARC (Колумбія) – 2010. – Режим доступу: <http://www.agentura.ru/terrorism/spisok/farc/>